

Kirkelig dialogsenter

Mål for arbeidet:

1. Å skape et verksted, ressurs- og kompetansesenter for religionsmøte og dialog i kirke og samfunn.
2. Å utvikle en modell for samarbeid om innhold og profil, organisering og finansiering som sikrer varig drift av senteret.

Kirkelig dialogsenter, KD, har i 2012 videreført de strategiske valgene for arbeidet samtidig som arbeidet har blitt sikret også etter prosjektperioden for 2010-2012.

Til forskjell fra tidligere årsrapporter har vi inkludert en innledende rapport fra dialogsituasjonen i Oslo siste år. Vi tar i den følgende årsrapporten ikke sikte på å gi et utfyllende bilde av dialogsituasjonen i Oslo eller all virksomhet i KD, men løfter frem områder som vi mener utmerker seg eller som har vært prioritert i driften av KD.

Rapport fra Oslo i et dialogperspektiv

Oslo har endret seg raskt på mange områder de siste tiårene - ikke minst i religiøs forstand. "Av alle storbyer i verden er nok Oslo minst" rapper Don Martin i "Nilsen" fra 2013 og peker videre på mangfoldet som preger byen og som gir nye utfordringer for alle. Samtidig er det i Don Martins ord "... alltid noen som kjenner noen som kjenner noen" her i verdens minste storby. KD har de siste tre årene arbeidet for å ta de storbymangfoldets utfordringer på alvor og for samtidig å utnytte lokale nettverk og kontakter.

Endringene i Oslo fører også til et nødvendig skifte i selvforståelse for Den norske kirke som det dominerende trossamfunnet i byen. Dette ønsker KD å tematisere både lokalt og som del av en nasjonal samtale hvor Oslo har erfaringer det er verdt å dele med andre og vise versa.

Noen trekk ved "dialogutviklingen" i Oslo det siste året:

Rekruttering til dialog

22. juli 2011 har skapt større bevissthet om behovet for å skape felles front mot høyreekstremisme, men har i liten grad skapt økt dialogaktivitet fra Den norske kirkes side. Til gjengjeld har det i noen grad økt minoritetsmenighetenes bevissthet og initiativ til dialog. Utfordringen vi står overfor er rekruttering av kristne til dialog lokalt og regionalt.

Dialog og trosopplæring

I forlengelse av utfordringen ovenfor ser vi et stort behov for å myndiggjøre ungdommer med kristen tilhørighet i dialog, og at dette gjøres som del av trosopplæringen i kirken. Kontakt med ungdommer fra andre tros- eller livssyn aktualiserer egen tro. Tilsvarende som del av "økumenisk" trosopplæringsarbeid mellom Oslo øst og Oslo vest (både indrekirkelig og i samarbeid med andre trossamfunn).

Tro og overbevisning på skolene

Behovet for å adressere religiøs tilhørighet eller overbevisning i skolene er blitt aktualisert gjennom "bønneromsdebatten". Her finnes noen initiativ for å tilby skolene (lærere og elever) opplegg for å tematisere tro og identitet. Potensialet i tverreligiøst samarbeid overfor skoler lokalt er stort.

Mer enn kirke og muslimer

"Bønneromsdebatt" fra skolene og mediebildet forøvrig innebærer at de siste tiårs innvandrerreligjoner får stor plass i bevisstheten når det snakkes om dialog (les: muslimer). En utfordring for kirkens arbeid er å være bevisst kontakten med samtidsreligiøse miljøer og strømninger (også innenfor kirkens egen medlemsmasse), livssynssamfunnene som f.eks. Human-Etisk Forbund, de mange som ikke tilhører noen trossamfunn og de ikke-registrerte/svært små trossamfunnene i byen.

Endringer i Oslo bispedømme

I løpet av 2012 ble store strukturelle endringer gjennomført i Østre Aker prosti (Groruddalen) som får betydning for driften av soknene. I tiden fremover vil andre prostier også bli omstrukturert. KD arbeider for at dialog blir en naturlig del av kirkens arbeidsområder i Oslo, og at det vektlegges i de nye strukturene i prostiene, slik tilfellet er i Østre Aker. Det betyr at kirkelig ansatte kan definere tverreligiøst arbeid inn som del av sine oppgaver. Konkret kan lokale dialoginitiativ dreie seg om lokale kriseteam, dialoggrupper, samarbeid i forholdet til skole og barnehage, arbeid med barn og unge (kor, speidergrupper, trosopplæring, idrett, osv.), natteravning, kulturelle og religiøse begivenheter, osv. Ingen av delene er ukjente arbeidsoppgaver i kirken, men nå i sterkere grad knyttet opp til interreligiøs dialog.

Kirkelig dialogsenters arbeid i 2012

KD har opplevd jevn pågang for senterets arbeid 2012, med hovedandelen av henvendelser og kontakter knyttet til Osloområdet.

Dialogforum

I 2012 arrangerte KD tre dialogforum:

- 25. januar "Samarbeid om gravferd - dialog i møte med sorg og død", med Senaid Kobilica og Anne Marit Tronvik
- 10. mai "Skole ... gudstjenester og samarbeid til besvær eller glede?" med Kristin Gunnleiksrud
- 22. november "Eldre i religionsmøte og dialog" med Olga Tvedt

Dialogforumene fungerer svært godt som faglig møtested for kirkelig ansatte og frivillige hovedsaklig i Oslo. Dialog blir tematisert i forhold til ulike arbeidsområder og forumene bidrar også til større synlighet for KD blant kirkens ansatte. KD kommer til å satse mer på dette forumet i tiden fremover.

Østre Aker prosti og andre prostier

Arbeidet med dialog i Østre Aker prosti har pågått i flere år. Omorganiseringen av prostiet viderefører og utdyper denne satsningen på dialog. Faglig og nettverksmessig kontakt blant de involverte skjer gjennom en arbeidsgruppe som koordineres av KD.

Arbeid i andre prostier har i stor grad vært i samarbeid med enkeltpersoner (stort sett prester) i form av rådgivning og i forbindelse med dialogforum og andre tiltak og møter. KD ser behovet for å videreutvikle arbeidet i de andre prostiene. Dette er et prioritert arbeidsfelt for 2013.

Nettverksarbeid gjennom seminarer og konferanser

KD står også ansvarlig for å opprettholde og utvikle det nasjonale nettverket av dialogmenigheter. Dette er blitt ivarettatt hovedsaklig gjennom det norske nettverksmøtet i København i august (se nedenfor). Som en gledelig følge av opprettelsen av KD i Bergen (2011) og Stavanger (2012) dro de ansatte og dialogansvarlig i MKR på felles studietur til Gøteborg i desember 2012. KD opplever det som svært positivt at kollegafellesskapet utvides og har som mål å ha et årlig fagmøte KD'ene i mellom.

Videre inviterte KD (sammen med sine samarbeidspartnere Folkekirke & Religionsmøde (DK) og Centrum för Religionsdialog (SE), til det nordiske dialognettverkets tredje dialogkonferanse i København i august 2012. Her deltok 40 dialogarbeidere fra

Finland, Sverige, Danmark og Norge, hvorav 16 var norske deltagere (som også deltok på den norske nettverkssamlingen i forkant av konferansen).

Senteret har også deltatt på to andre større internasjonale konferanser. Ved Ims på den årlige konferansen i juni om muslimsk-kristen dialog i Europa, *Journées d'Arras*, denne gangen i Sveits. Ved Jørgensen på *Work and Study Camp* i Libanon i regi av DanMission og libanesiske FDCC. Fra Norge deltok i tillegg én annen kristen og to muslimer. Målet med disse årlige *Work and Study Camp*-konferansene er å trene unge voksne i dialogisk metode og praksis. Disse 10 intense dagene resulterte i økt kunnskap, økt internasjonalt nettverk, økt egenrefleksjon og en rekke gode verktøy for det å selv skulle fasilitere dialoggrupper (Se egne reiserapporter fra reisene).

Gjennomføring av kurs

Senteret utviklet i samarbeid med Det teologisk fakultet og Avdeling for kompetansehevende studier (AKS) et kompetansehevende kurs for prester (10 studiepoeng) med tittelen *Dialogisk menighet. Samhandling på tvers av tro og livssyn i lokalsamfunnet*. Kurset hadde oppstart 19. oktober med 14 prester og en diakon som deltagere. Kurset avsluttes i august/september 2013. Kurset er ressurskrevende for senterets prester, men tilfører dem også erfaring med kursledelse for kirkelig ansatte på universitetsnivå, stort utbytte i form av nettverk og bidrag fra studentene til utforskningen av dialogfeltet i Norge i ulike lokale kontekster.

Dialogarbeid

Senteret har videreutviklet flere dialogtiltak i løpet av året. Senteret deltar ved daglig leder som medlem (*in officio*) i Kontaktgruppa mellom Islamsk Råd Norge og Den norske kirke. Senteret administrerer fra kristen side Kontaktgruppen mellom Buddhistforbundet og Den norske kirke. Jørgensen leder denne gruppen sammen med generalsekretæren i Buddhistforbundet.

Senteret har vært med i to andre dialoggrupper med nedslagsfelt i Oslo:

Fra høsten 2011 og gjennom hele 2012 har Jørgensen sammen med Mehda Zolfaqari Ghalegolabi, Yvonne Savosnick og Camilla Eskildsen (og vikar Angela Mjaaland) lagt til rette for "Dialogtreff for unge voksne". Ca 3 ganger i semester møtes muslimske, jødiske og kristne unge voksne til dialogtreff med ulike temaer om tro og tradisjon. Disse dialogtreffene består av middag, dialogøvelser, innledninger og dialog i små grupper, og vi har besøkt flere av deltakernes gudshus. I 2012 fikk vi 20 000 kr fra Samarbeidsrådet for tros- og livssynsdialog til disse treffene. Kirkelig dialogsenter fungerer som sekretariat og tilrettelegger for dette arbeidet. Fra og med desember 2012 fikk vi flere personer inn i styringsgruppen. Den består nå av 3-4 muslimer og 3 kristne. Jødene har nå trukket seg ut av arbeidet pga av ressursmangel.

Ims har vært medlem og koordinator for en multilateral dialoggruppe med fokus på gravferdsritualer, sermonirom og gravplasser. Sistnevnte gruppe avsluttet sitt arbeid med en høring høsten 2012 til de foreslåtte endringene i gravferdsforskriftene ("*Høringssvar fra interreligiøs dialoggruppe om gravferd og gravferdsritualer. Forslag til endringer i gravferdsforskriften. Oslo 25. oktober 2012*").

Jørgensen har fokusert på hvilke utfordringer diakonalt arbeid møter i dialog med utsatte grupper av mennesker. Hun har høsten 2011 og våren 2012 arbeidet på Kirkens bymisjons "Kafé Møtestedet" 4 timer annenhver onsdag i møte med Romfolk. Hun har kommunisert ved hjelp av tolk, på engelsk og noe via kroppspråk. Dette arbeidet gjorde at hun som medlem av Oslo bispedømmes ressursgruppe "HjerteRom" kunne bidra med refleksjoner rundt forholdet mellom dialog og diakoni. Et par konkrete eksempler på dette bl.a. to kronikker: den ene kom på trykk som fredagskronikk i Fædrelandsvennen og videre på Bymisjonens gjesteblogg og VGnetts anbefalte "Dagens blogg". Den andre kom på trykk i Vårt Land. Den var skrevet basert på Morten Carlstads fortellinger fra Mortensrud og stod derfor i hans navn. Hun har videre bidratt til Hjerteroms arrangementer for Romfolket (også i samarbeid med andre institusjoner).

Samarbeid

Senteret har fortsatt sitt gode samarbeid med eiere, samarbeidspartnerne KN og Mellomkirkelig råd og andre aktører gjennom 2012. Særlig samarbeidet med KFUM/K har blitt utvidet i tett tilknytning til KN. Gjennom bidrag i form av foredrag eller workshops til samlinger og seminarer har KD samarbeidet med IKO, Kateketforeningen og SMM, Rønningen folkehøyskole, Kirkerådet, veilederprogrammet (med flere eiere), Kirkens Bymisjon, osv. KD har også fortsatt sitt samarbeid med meditasjonsgruppen *Pusterommet* (tidligere drevet av Dialogsenteret Emmaus), og daglig leder har vært med på å lede retreats og samlinger i *Pusterommet*. *Pusterommet* ble forøvrig profilert gjennom en 3 siders artikkel i *Aftenposten* lørdag før palmesøndag, 31.mars. Han har også bidratt til samling om meditasjon i regi av *Substans*.

KD har også hatt et tett og nært samarbeid med sine to eiere på svært mange områder. Kort kan nevnes deltagelse på *Areopagos'* sommerstevne og jevnlig i felles stabssamlinger. Videre som bidragsytere til bispedømmet på lokalplan og for biskop og bispedømmet sentralt. Her kan nevnes biskopens invitasjon til *Domkirken* 2. september til dialogpartnere i bispedømmet i regi av KD.

KD har også jevnlig møter og samtaler med faste samarbeidspartnere som f.eks. *Islamsk Råd Norge* og *Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn*.

Senteret og de ansatte

Iselin Jørgensen er ansatt som prosjektansvarlig og dialogprest og Steinar Ims som daglig leder og dialogprest ved senteret.

Kontemplativt fellesskap

Senterets prester viderefører sitt kontemplative fellesskap. Prestene har ved utgangen av 2012 sett at arbeidstempo har gått ut over denne delen av kollegafellesskapet. Hvordan det kontemplative fellesskapet sikres i tiden fremover reflekteres det rundt ved inngangen til 2013.

Profilering og tilgjengelighet

Det er blitt svært tydelig at senteret må avklare sin offentlige profil på nett og i sosiale medier i løpet av 2013. Nettsider har vært under utarbeidelse siden senhøsten 2012. Foreløpig fungerer facebooksider som informasjonskanal. Senteret er fremdeles lokalisert til *Olaf Ryes plass 7*. Lett tilgjengelighet og gode møtelokaler er en stor fordel for senteret. Lokalene blir mye bruk i forbindelse med kursing av grupper og i forbindelse med møter. Likevel har de ansatte størstedelen av sin møtetid utenfor senterets lokaler.

Senteret og de ansatte i offentligheten

Jørgensens bidrag til det offentlige ordskiftet om *Romfolket* har vært nevnt. Ims har vært intervjuet på Sveriges radios program *Människor och tro* den 20. juli om 22. juli og kirken. I tillegg har KD blitt omtalt i *Klassekampen* (KDs arbeid på oppdrag fra MKR med et ressursmaterieell mot fremmedfrykt i kirken) og *Vårt Land* i 2012.

Begge prestene er bidragsytere til henholdsvis redaksjonen i *St. Sunniva* (Jørgensen) og *Nytt Norsk Kirkeblad* (Ims). I begge redaksjoner skal de ivareta tidsskriftenes fokus på dialog og flerreligiøse problemstillinger.

Organisering og finansiering som sikrer varig drift av senteret

Eierne har i løpet av 2012 kommet frem til en avtale som sikrer drift ut over prosjektperioden for 2010-2012. Ved inngangen til 2013 er KD i permanent drift og ny eierskapsavtale er på plass. Samtidig er samarbeidsavtalene med KN og MKR fornyet. KD og eierne står overfor økonomiske utfordringer i driften av senteret, og det arbeides for å skaffe flere samarbeidspartnere til driften av senteret og for å skaffe midler fra offentlige og private bidragsytere. Gledelig var det derfor at Kulturdepartementet i 2012 innvilget søknad

til KD Oslo, Bergen og Stavanger for driften av arbeidene, selv om summen samlet ikke var på mer enn 200 000.

Dialog i Oslo i tiden fremover

Med utgangspunkt i den innledende analyse av situasjonen i Oslo og skisseringen av arbeidet i 2012 ønsker vi å peke på noen av utfordringene i tiden fremover:

- behovet for å forankre dialoginitiativ lokalt i prostiene på en mer systematisk måte
- arbeide for dialogtiltak for og av ungdom i menighetene
- øke kunnskap og bevissthet om dialog og religionsteologisk refleksjon i kirken
- øke kunnskap og bevissthet om "diapraxis" - dialog som handling i de forskjellige lokalsamfunn i Oslo
- bedre informasjon om dialogtiltak i bispedømmet